

Posudek konzultanta na diplomovou práci Terezy M. Krásenské Mediální reprezentace události CzechTek 2005

V samotném úvodu předkládané diplomové práce, věnované reprezentaci CzechTeku 2006 na stránkách Mladé fronty Dnes a Tachovského deníku a následné komparaci, autorka „děkuje vedoucímu diplomové práce za cenné podněty a připomínky“. I když poděkování samozřejmě potěší, zde se neubráním spíše rozpačitému pocitu – kdyby autorka dodržela standardní konzultační postupy a pokusila se o úplné „vytěžení“ vedoucího práce, mohly být moje podněty a připomínky ještě cennější - možná, ale určitě by mi radost z poděkování nemohl kazit výskyt mého jména coby vedoucího v konečné verzi textu, což nyní částečně nastalo.

Terezu Krásenskou jsem poznal při tvorbě tezí na její téma a prvních několik schůzek jsme věnovali volbě metody (kvantitativní obsahová analýza), osvojení jejích postupů (u absolventů našeho oboru dosud nic neobvyklého) a prvnímu kroku výzkumu (po stanovení výzkumných otázek a hypotéz), totiž tvorbě kódovací knihy. Když jsme probrali několik prvních verzí a zdálo se, že se brzo přiblížíme k uspokojivému modelu, netrpělivá autorka pojala pocit, že „už ví, jak na to“ a v ústraní provedla celý výzkum. Z předchozích řádků je asi zřejmé, jaká situace nastala při našem následném setkání nad první verzí hotové diplomové práce, stejně jako průběh dalších „konzultací“, které by se stavitelskou metaforou daly opsat jako „společné úsilí o dílčí opravy stavby na pochybných základech“.

„Obsahová analýza stojí a padá na svých kategoriích,“ zní již dávno okřídlený Berelsonův citát. Kategorii, na které spíše padá než stojí tato analýza, autorka nazvala „tematická sekvence“. Podle autorky má jít o „ucelený počet vět, zhruba odstavec, který se týká určité tematické oblasti, jde o sekvenci citací konkrétních mluvčích, nebo sekvenci spojenou s citací. Autorka se tedy pokusila o nalezení jakési textové jednotky obsahu, stojící mezi nejčastěji používanými článkem a jednotlivou citací (hodnotící zmínkou apod.). Že jsou autorčina pravidla pro stanovení této jednotky velmi vágní, při aplikaci velmi otevřeně subjektivnímu hodnocení a ocitají se v rozporu s pravidly metody je v tuto chvíli jen drobností. Mnohem zásadnější je fakt, že v této ústřední jednotce analýzy autorka mísí několik konstitutivních rovin najednou – vskutku nelze kategorii jednoho řádu definovat (jak vidno z citace) současně buď tématem, nebo autorstvím citací, nebo formálními pravidly textu (odstavec). Jestliže je tato proměnná kategorie základním prvkem analýzy a navíc její hodnoty navíc rozhodně nejsou (a vlastně ani nemohly být) operacionalizovány tak, že proměnná může nabývat jen jedné, pak je věrohodnost většiny výstupů celého výzkumu rozvrácena a je vcelku jedno, na kterém z nich to budeme demonstrovat. Například:

Není zas tak důležité, že Václava Havla nepokládá autorka za politika, ale horší je, že výroky Václava Havla o zásahu hodlá kódovat jako téma (resp. hodnota „tematické sekvence“) Václav Havel. Pak není zřejmé, zda výroky Jiřího Paroubka o policejním zásahu hodlá kódovat jako Jiří Paroubek, nebo jako Policie ČR, ale je jisté, že výroky Václava Havla např. o zásahu či pozemcích nejsou do přehledu frekvencí o zásahu či pozemcích zahrnuty. Pak se tedy na str. 29 dozvíme, že v 52 člancích v Tachovském deníku našla autorka 6 svých tematických sekvencí o pozemcích, což autorka interpretuje tak, že deník „věnoval pozemkům a majitelům šest článků“, zatímco selský pohled zvnějšku dává tušit, že oněch šest článků s „tematickou sekvencí“ nebylo jen o pozemcích a naopak, že ze všech padesáti dvou článků bylo téma pozemků zmíněno ve více než šesti – ostatně tato interpretační libovůle doplňuje pochybně získaná data častěji, hned na další stránce u tabulky „Jak vyzněly tematické sekvence o politicích“ autorka v komentáři nečiní rozdílu mezi „psaním o“ a „citováním“ (výroky „Tachovský deník psal nejčastěji o Jiřím Paroubkovi“ a „Jiřího Paroubka citoval v deseti člancích“ se vztahují ke stejnému případu). Na dílčí výstupy špatně

nastaveného výzkumu či interpretační fauly by šlo poukazovat v mnoha případech, zde jeden za všechny:

Na str. 36 se objevuje tabulka „Kdo a koho označoval v Tachovském deníku jako viníka škod?“. Standardní operacionalizace této výzkumné otázky by znamenala v člancích registrovat výroky označující viníky (jednotka analýzy) a u nich pak kódovat autory výroků (proměnná autor) a jimi označené viníky (proměnná viník). Jednotky ani autory výroků však v kódovací knize nenajdeme a necháme-li stranou otázku, jak mohla výsledky v tabulce autorka vyabstrahovat z „tematických sekvencí“, kde se otázky po autorství a tématech záhadně mísí, víme alespoň, proč autorce ve výsledcích chybí sami novináři (přitom novinové články rozhodně nejsou jen seznamy citací) a naopak ožívá jako jediná aktér „situace na zablokované dálnici“ (ta měla označit ve třetině případů za viníky technaře a ve dvou třetinách nehodnotit).

Navíc většina výstupů se zpětně nevztahuje k nějakému představitelnému celku (např. článek a výsledky v podobě průměrného výskytu nějakého jevu v průměrném článku či jejich celku), ale opět k oněm tajemným „tematickým sekvencím“.

Autorce bych rád vytkl ještě jednu věc, tentokrát ne snad proto, že jde o další ukázkou jak metodického, tak interpretačního pochybení, ale protože sama pracuje na ne úplně nedůležitém postu ve veřejnoprávním médiu. V práci se rozhodla registrovat i vliv dalších událostí na mediální reprezentaci „kauzy CzechTek“. I když je hledání hranice mezi „mediálním“ a „mimo/vně/před-mediálním“ velmi ošidné a některé události se dějí zvláště kvůli médiím, skutečně si myslí, že „zásah z pohledu Rumla“ či „technoparty obecně“ je (další) událost? Že, jak sama interpretuje, „k napsání většího počtu článků...inspirovaly deník i výpovědi zraněných policistů“? Není to třeba i trochu tak, že psaní článků inspirovalo novináře k otázkám po zraněních (z dřívější události)?

I přes výše uvedené výtky práci doporučuji k obhajobě a diplomantce pak, aby se spíše než na vyvracení výše zmíněných výtek pokusila seznámit komisi s pozitivními aspekty práce. Za ty by se daly považovat některé momenty z teoretické části, některé z výstupů analýzy, které se obešly bez použití „tematických sekvencí“ a proto se zdají sdělné a bez chyb, stejně jako závažnost zvoleného tématu, přijatelné formální a stylové užití jazyka a snahu dostát všem požadavkům na diplomovou práci kladeným i přes znalostní deficit v oblasti metodologie, který nepadá jen na její hlavu.

Práci navrhuji klasifikovat jako dobrou.

V Praze dne 12.6.2006

PhDr. Jan Křeček